

คู่มือ

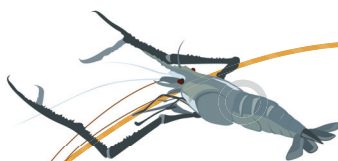
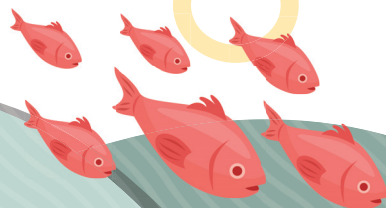

การปฏิบัติ

ตามมาตรฐานจีเอพี

มกษ. 7438-2565

สำหรับฟาร์มเพาะพันธุ์และ
อนุบาลสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค

กองพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าประมงและหลักฐานเพื่อการสืบค้น
กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

📍 อาคารเชิดชาย อมาตยกุล ชั้น 5 กรมประมง เกษตรกลาง แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

☎ โทรศัพท์: 0 2579 7738

🌐 อีเมล: thacert@gmail.com

📘 facebook: [fisheriesthacert](https://www.facebook.com/fisheriesthacert)

📞 line: 227fFebt

กองพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าประมง
และหลักฐานเพื่อการสืบค้น

ทำไม? ต้องเปลี่ยนจาก จีเอพี (GAP) กรมประมง มาเป็น จีเอพี (GAP) มกษ.

เดิมกรมประมงมีมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี หรือ มาตรฐาน จีเอพี (GAP) กรมประมง เป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานเน้นเรื่องอาหารปลอดภัย (Food Safety)

แต่เนื่องจากพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 กำหนดให้กรมประมง มีหน้าที่ส่งเสริม พัฒนา และแนะนำ ตลอดจนให้การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรแก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และได้มีมาตรฐาน จีเอพี (GAP) มกษ. 7436-2563 (สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค) และเพื่อให้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีการปฏิบัติที่ดีทั้งระบบ จึงได้มีมาตรฐาน จีเอพี (GAP) มกษ. 7438-2565 (สำหรับฟาร์มเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค) ซึ่งเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตรที่มุ่งเน้นเรื่องการควบคุมการผลิตลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีคุณภาพ สุขภาพดี ซึ่งไม่แตกต่างจากมาตรฐาน จีเอพี (GAP) กรมประมง ดังนั้นเพื่อเป็นการลดความซ้ำซ้อน กรมประมงจึงมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรใช้มาตรฐาน จีเอพี (GAP) มกษ. 7438-2565 และจัดทำคู่มือฉบับนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนจากมาตรฐาน จีเอพี (GAP) กรมประมง มาเป็น มาตรฐาน จีเอพี (GAP) มกษ. 7438-2565

มาตรฐาน มกษ. 7438-2565 การปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค

เป็นมาตรฐาน จีเอพี มกษ. ที่มีข้อกำหนดครอบคลุมการผลิต เพื่อให้ได้ลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีคุณภาพ มีความแข็งแรง เหมาะสมสำหรับนำไปเลี้ยงต่อเป็นอาหารที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเป็นมาตรฐานที่มีความใกล้เคียงกับมาตรฐาน จีเอพี กรมประมง

มกษ. 7438-2565 เหมาะกับการผลิตลูกพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อการบริโภค

1

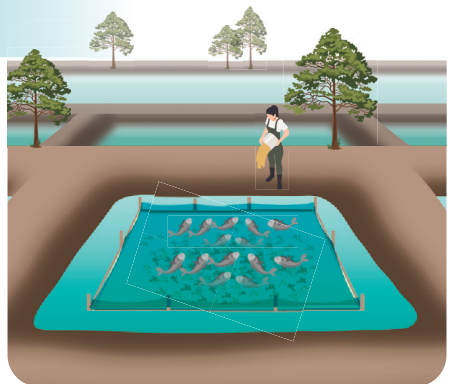
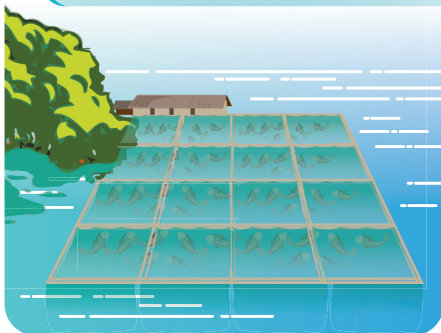
- สัตว์น้ำทุกชนิด ทั้งสัตว์น้ำจืดและสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น กุ้งทะเล
- ปลานิล ปลากะพง หอยทะเล **ยกเว้น จะระไข่ สาหร่ายทะเล**
- **กุ้งเครย์ฟิช** เนื่องจากมีมาตรฐาน จีเอพี มกษ. เฉพาะสำหรับสัตว์น้ำทั้ง 3 ชนิด

ครอบคลุมกิจกรรม ตั้งแต่ การเพาะพันธุ์ การอนุบาล การรวบรวม จนถึงหลังการรวบรวมก่อนการขนส่งออกจากฟาร์ม

2

3

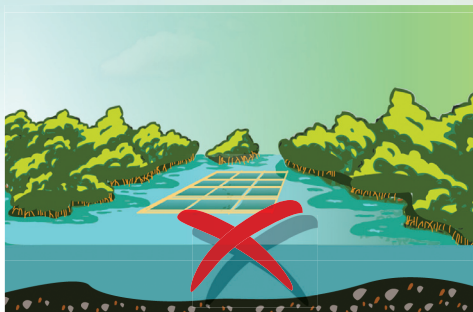
- สามารถใช้กับการเพาะพันธุ์หรืออนุบาลสัตว์น้ำ ทั้งในบ่อ
- และในแหล่งน้ำสาธารณะ เช่น การอนุบาลลูกปลานิล
- ในกระชังบริเวณริมแม่น้ำ

“มกษ. 7438-2565 **เหมือน/แตกต่าง**

จีเอฟพี กรมประมง

อย่างไร?”

1. สถานที่

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ ฟาร์มตั้งอยู่ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำ คุณภาพดี ห่างไกลจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่เกษตรกรรมที่ใช้สารเคมี หากตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งกำเนิดมลพิษ ฟาร์มควรมีมาตรการป้องกัน มีคมนาคมสะดวก และมีสาธารณูปโภคเพียงพอ

มกษ. 7438-2565 มีข้อกำหนดเพิ่ม โดยฟาร์มต้องไม่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ห้ามเลี้ยงตามกฎหมาย เช่น ไม่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน เขตอนุรักษ์ของป่าชายเลน สำหรับกรณีกึ่งทะเล หรือการเพาะอนุบาลในแหล่งน้ำสาธารณะ ต้องดำเนินการอยู่ในพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม โดยคณะกรรมการประมงประจำจังหวัด มีเอกสารอนุญาตหรือแจ้งประกอบกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม (จสค.)

2. การจัดการทั่วไป

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ ฟาร์มมีการปฏิบัติตามหลักวิชาการ เช่น การเตรียมโรงเรือน บ่อเพาะบ่ออนุบาล อุปกรณ์ การเตรียมน้ำ มีการสังเกตคุณภาพน้ำหรือตรวจคุณภาพน้ำสม่ำเสมอ เพื่อใช้ประกอบการจัดการเพาะพันธุ์และอนุบาล ดูแลรักษาความสะอาดบริเวณพื้นที่เพาะพันธุ์/อนุบาล และเครื่องมืออุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ มีการคัดเลือกพ่อ-แม่พันธุ์หรือลูกพันธุ์ที่นำมาอนุบาลที่มีคุณภาพ สุขภาพดี ดำเนินการเพาะพันธุ์และอนุบาลอย่างถูกต้องตามลักษณะใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีการขึ้นทะเบียนและไม่หมดอายุ อาหารสัตว์น้ำและวัตถุดิบไม่ปนเปื้อนยาสัตว์และสารห้ามใช้ กรณีผลิตอาหารสัตว์น้ำใช้เองต้องผลิตอย่างถูกต้องตามลักษณะ ปลอดภัยต่อสัตว์น้ำและผู้บริโภค และมีการจัดเก็บอย่างถูกต้องตามลักษณะ

มกษ. 7438-2565 มีข้อกำหนดเพิ่ม

1

มีคู่มือประจำฟาร์ม หรือใช้คู่มือการเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำของกรมประมง หรือเอกสารที่เป็นแหล่งความรู้ด้านการเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

2

มีมาตรการป้องกันศัตรูของสัตว์น้ำ พาหะนำเชื้อ และสัตว์น้ำอื่น ๆ เข้ามาในฟาร์ม

3

มีเอกสารหลักฐานแสดงแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ หรือลูกพันธุ์สัตว์น้ำ กรณีกักทะเลมีหนังสือกำกับการซื้อขายสัตว์น้ำ

4

มีวิธีการจัดการให้อาหารอย่างมีประสิทธิภาพ เลือกใช้ชนิดที่มีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสม ให้ในปริมาณที่เหมาะสมกับขนาด ชนิด อายุ จำนวน และความหนาแน่นของสัตว์น้ำ

4. การใช้ยาสัตว์ สารเคมี และผลิตภัณฑ์จุลชีพ

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ ห้ามใช้ยาและสารเคมีที่ห้ามใช้ตามกฎหมายกำหนด ใช้ยาสัตว์และสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้อง กรณียาจะใช้ได้เฉพาะยาที่อนุญาตให้ใช้ได้กับสัตว์น้ำเท่านั้น เกษตรกรปฏิบัติตามที่ฉลากกระป๋องอย่างเคร่งครัด มีระยะหยุดยาที่เหมาะสม จดบันทึกการใช้ยาทุกครั้ง

มกษ. 7438-2565 มีข้อกำหนดเพิ่ม

- (1) ใช้ผลิตภัณฑ์จุลชีพที่มีทะเบียน และปฏิบัติตามวิธีการใช้ที่ระบุบนฉลาก
- (2) ควรใช้ยาสัตว์และสารเคมีภายใต้คำแนะนำของสัตวแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่ของกรมประมง
- (3) เก็บยาสัตว์ สารเคมี และผลิตภัณฑ์จุลชีพในที่ที่สามารถป้องกันการเสื่อมสภาพ เก็บแยกจากอาหาร และมีการป้องกันการนำไปใช้โดยผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน

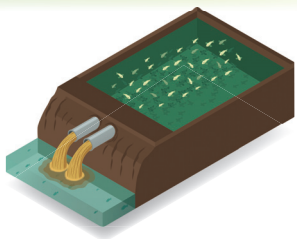
5. สัญลักษณ์ภายในฟาร์ม

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ ห้องน้ำและห้องสุขาถูกสุขลักษณะ มีระบบน้ำทิ้งแยกจากระบบเพาะพันธุ์และอนุบาลเพื่อป้องกันการปนเปื้อน มีการจัดการขยะและของเสียอย่างเหมาะสม เก็บรักษาปัจจัยการผลิต วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เป็นระเบียบและสะอาด

6. น้ำทิ้ง

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ น้ำทิ้งต้องมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ก่อนมีการระบายออกนอกฟาร์ม

มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ดัชนี	หน่วย	บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นที่บ่อตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป
ความเป็นกรดและด่าง (pH)	—	6.5 ถึง 8.5
บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand : BOD)	mg/l	ไม่เกิน 20
สารแขวนลอย (Suspended Solids : SS)	mg/l	ไม่เกิน 80
แอมโมเนีย (NH ₃ +N)	mg-N/l	ไม่เกิน 1.1
ฟอสฟอรัสรวม (Total Phosphorus)	mg-P/l	ไม่เกิน 0.5
ไนโตรเจนรวม (Total Nitrogen)	mg-N/l	ไม่เกิน 4.0
สภาพการนำไฟฟ้าที่ 25 องศาเซลเซียส	dS/m	ไม่เกิน 0.75

มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยและชายฝั่ง

ดัชนี	หน่วย	บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง		
		พื้นที่บ่อ 10 ไร่ขึ้นไป	พื้นที่บ่อต่ำกว่า 10 ไร่	พื้นที่บ่อ 10 ไร่ขึ้นไป
ความเป็นกรดและด่าง (pH)	—	6.5 ถึง 9.0	6.5 ถึง 8.5	
ความเค็ม (Salinity)	—	—	มีค่าสูงกว่าความเค็มของแหล่งรองรับน้ำทิ้งในขณะนั้นได้ ไม่เกินร้อยละ 50	
บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand : BOD)	mg/l	ไม่เกิน 20	-	ไม่เกิน 20
สารแขวนลอย (Suspended Solids)	mg/l	ไม่เกิน 70	-	ไม่เกิน 70
แอมโมเนีย (NH ₃ +N)	mg-N/l	ไม่เกิน 1.1	-	ไม่เกิน 1.1
ฟอสฟอรัสรวม (Total Phosphorus)	mg-P/l	ไม่เกิน 0.4	-	ไม่เกิน 0.4
ไนโตรเจนรวม (Total Nitrogen)	mg-N/l	ไม่เกิน 4.0	-	ไม่เกิน 4.0

7. การรวบรวมและการปฏิบัติหลังการรวบรวมลูกพันธุ์สัตว์น้ำ ก่อนการขนส่งออกจากฟาร์ม

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ มีวิธีการรวบรวมและการปฏิบัติ หลังการรวบรวมลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่เหมาะสม ภาชนะ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ ในการรวบรวมลูกพันธุ์สัตว์น้ำ ควรสะอาด ถูกสุขลักษณะ และไม่ก่อให้เกิด ผลเสียต่อคุณภาพลูกพันธุ์สัตว์น้ำ **ต้องมีการออกหนังสือการจำหน่าย ลูกพันธุ์สัตว์น้ำ (FMD) หรือในกรณีกึ่งทะเล ต้องออกหนังสือกำกับ การซื้อขายลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้จากการเพาะเลี้ยง (AFPD) ให้แก่ผู้ซื้อทุกครั้ง**

8. ผู้ปฏิบัติงาน

มกษ. 7438-2565 มีข้อกำหนดเพิ่ม ผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้หรือประสบการณ์ ด้านการเพาะพันธุ์และการอนุบาลสัตว์น้ำ หรือได้รับการฝึกอบรม/สัมมนา หรือ แลกเปลี่ยนข่าวสารในกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ยาสัตว์ สารเคมี สุขลักษณะภายในฟาร์ม รวมถึงกฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

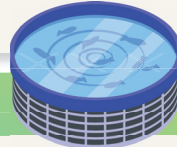

9. การเก็บหลักฐานและการบันทึกข้อมูล

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ

- (1) ฟาร์มต้องมีการเก็บเอกสารหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ ได้แก่ ทบ.1 จสค. ใบอนุญาต MD FMD APPD AFPD ข้อมูลอาหารสำเร็จรูป ข้อมูลสุขภาพสัตว์น้ำและวิธีแก้ไข บันทึกการใช้ยา/สารเคมี/ผลิตภัณฑ์จุลชีพ

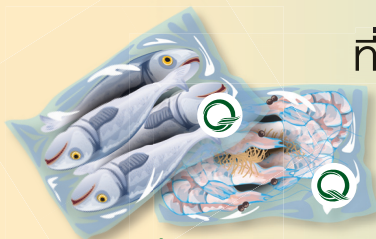
- (2) ฟาร์มควรมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงอย่างสม่ำเสมอและเป็นปัจจุบัน เช่น คุณภาพน้ำ การให้อาหาร หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงหลักฐานหรือบันทึกการฟักอบรม

มกษ. 7438-2565 มีข้อกำหนดเพิ่ม

ให้มีการเก็บรักษาบันทึกข้อมูลเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

Scan QR Code ดาวน์โหลด
สมุดบันทึกการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ที่มาและความสำคัญของมาตรฐาน สินค้าเกษตร

เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน คือ เครื่องหมายที่ใช้แสดงกับสินค้าเกษตรเพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าเกษตร ซึ่งมีความสำคัญในการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้บริโภคหรือผู้ซื้อ เพื่อให้เกิดการยอมรับ เชื่อมั่น และเชื่อถือต่อสินค้าเกษตรว่ามีมาตรฐาน คุณภาพ และความปลอดภัย

กษ XX XXXX XX XXX XXXXXX GAP

1 2 3

เครื่องหมายมาตรฐานทั่วไป

มีลักษณะเป็นรูปตัวอักษร Q สีเขียวทรงกลม

- 1 หมายถึง ชื่อผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน
- 2 หมายถึง รหัสมาตรฐานสินค้าเกษตร
ที่ใช้การรับรอง
- 3 หมายถึง รหัสจังหวัด รหัสชนิดสินค้า รหัสแปลง
ที่ได้รับการรับรอง

ใบรับรองมาตรฐาน
ระบบการผลิต ผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ
เลขที่ กษ XX XXXX XX XXX XXXXXX GAP

ได้รับอนุญาตจาก
กรมประมง เขต 1
เลขที่ กษ XX XXXX XX XXX XXXXXX GAP
วันที่ 15/05/2565
มีผลใช้บังคับ
ตั้งแต่วันที่ 15/05/2565
มีอายุ 5 ปี
วันที่ 15/05/2570

ผู้รับอนุญาต
นายสมชาย ใจดี
เลขที่ กษ XX XXXX XX XXX XXXXXX GAP
วันที่ 15/05/2565
มีผลใช้บังคับ
ตั้งแต่วันที่ 15/05/2565
มีอายุ 5 ปี
วันที่ 15/05/2570

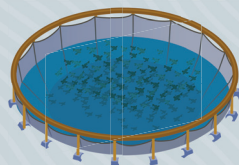
ผู้รับรองมาตรฐาน
นายสมชาย ใจดี
เลขที่ กษ XX XXXX XX XXX XXXXXX GAP
วันที่ 15/05/2565
มีผลใช้บังคับ
ตั้งแต่วันที่ 15/05/2565
มีอายุ 5 ปี
วันที่ 15/05/2570

วิธีการใช้และแสดงเครื่องหมายรับรอง มาตรฐานสินค้าเกษตร

เกษตรกรที่ได้รับการรับรองสามารถแสดงใบรับรองได้ที่สถานประกอบการให้เห็นได้ง่ายและชัดเจน โดยวางไว้ที่สินค้าเกษตรหรือแสดงไว้ที่สิ่งบรรจุ หีบห่อ สิ่งห่อหุ้ม สิ่งผูกมัดป้ายสินค้าหรือเอกสารโฆษณาประชาสัมพันธ์

ตัวอย่างใบรับรองมาตรฐาน

ขั้นตอนการรับรอง มาตรฐาน GAP มกษ. 7438

1

เกษตรกรยื่นคำขอ
การรับรองมาตรฐานได้
ณ สำนักงานประมงจังหวัด
หรือศูนย์ฯ ในพื้นที่

ผู้ตรวจประเมินเข้าตรวจประเมินฟาร์ม
พร้อมเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำเพื่อตรวจ
วิเคราะห์สารตกค้าง

3

2

เจ้าหน้าที่รับคำขอส่งคำขอ
ผ่านโปรแกรมมายัง กรมป.

กรมป. ออกใบรับรอง
ที่มีเครื่องหมาย Q
ให้เกษตรกรและเผยแพร่
ข้อมูลผู้ได้รับการรับรอง
ผ่านเว็บไซต์

5

4

คณะกรรมการตัดสินใจการรับรอง
พิจารณาตัดสินใจการรับรอง

ระยะเวลา 85 วันทำการ

เอกสารประกอบการยื่นคำขอรับการรับรอง

- สำเนาทะเบียนฟาร์ม
- บัตรประจำตัวประชาชน
- หนังสือมอบอำนาจ
- สำเนาทะเบียนบ้าน
- (หากไม่ใช่เจ้าของฟาร์ม)
- แผนที่และแผนผังฟาร์ม